

Problemska slikovnica Ranie Zaghir

Pin, Antonella

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:263198>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Antonella Pin

PROBLEMSKA SLIKOVNICA RANIE ZAGHIR

Završni rad

Zagreb, 14. srpnja 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Antonella Pin

PROBLEMSKA SLIKOVNICA RANIE ZAGHIR

Završni rad

Mentor:

prof. dr. sc. Diana Zalar

Sumentor:

Tea Sesar

Zagreb, 14. srpnja 2023.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. SLIKOVNICA	2
2.1. ŠTO JE SLIKOVNICA	2
2.2. SUODNOS TEKSTA I ILUSTRACIJE	2
2.3. DVA DISKURSA SLIKOVNICE	3
2.4. PROBLEMSKA SLIKOVNICA	3
3. ANALIZA SLIKOVNICE „Dječakov problem UHUH“	4
3.1. O AUTORICI	4
3.2. TIP I FUNKCIJE SLIKOVNICE	6
3.3. TEMATIKA SLIKOVNICE	7
3.4. RAZRADA TEME	8
3.5. PEDAGOŠKA PERSPEKTIVA	9
3.6. ODNOS TEKSTA I SLIKE	10
3.7. VERBALNI DISKURS	11
3.8. SLIKOVNI DISKURS	11
3.8.1 Likovna vrijednost ilustracije	11
3.8.2 Utjecaj likovnih elemenata na emocionalni doživljaj	13
3.9. FIZIČKE KARAKTERISTIKE SLIKOVNICE	15
4. KRITERIJI PROCJENE ODGOJNO-OBRAZOVNE VRIJEDNOSTI SLIKOVNICE .	16
5. ZAKLJUČAK	18

SAŽETAK

Rad je pisan kao cjelokupna analiza problemske slikovnice Ranie Zagher, „Dječakov problem UHUH“. Analizi slikovnice pristupit će se holistički, odnosno analizirat će se svaki njen dio od samog oblika slikovnice i njezinih korica do njenog književnog i likovnog sadržaja. Na samom početku, pobliže će se objasniti definicija slikovnice te pogledi različitih teoretičara o odnosu njenih dvaju diskursa, jezičnom i slikovnom. Zatim će se konkretizirati što je to problemska slikovnica i kako se može primjenjivati prilikom rada s djecom.

Središnji dio rada započet će s predstavljanjem autorice slikovnice „Dječakov problem UHUH“ Ranie Zagher. Kroz opis njezinog odrastanja, školovanja i aktivnog književnog rada, dobit će se kratki uvid u Zagherino djelovanje na polju libanonske književnosti te njen opus. U nastavku slijedi konkretna analiza njezine problemske slikovnice „Dječakov problem UHUH“. Proučavajući na koje se sve oblike i funkcije mogu podijeliti slikovnice, Zagherina slikovnica svrstat će se u te kategorije. U razmatranje će se uzeti podjela slikovnica po količini teksta prema Čudini-Obradović, s obzirom na uzrast čitatelja kojem je namijenjena, podjela po tipu funkcije slikovnice po Peteru Čačku te uzimajući u obzir njenu tematiku.

Zatim slijedi obrada teme slikovnice, odnosno njene problematike - odvikavanje djece od obavljanja nužde u gaće i privikavanje odlaska na zahodsku školjku. U radu će se dotaknuti i pedagoški aspekt slikovnice, točnije analizirat će se Zagherin pristup obradi ove pomalo tabu teme i kako je djeci na duhovit način prikazala ono što ih muči.

U nastavku slijedi analiza slikovnice s obzirom na suodnos teksta i ilustracije, poput rasporeda ilustracija na stranici, količini i položaju teksta i sl. Također, detaljnije će se analizirati verbalni diskurs slikovnice što uključuje analizu pripovjedača, ton i jezik kojim je tekst pisan i dr. Zatim slijedi detaljna analiza slikovnog diskursa slikovnice, odnosno analiza svakog aspekta ilustracija od njenih likovnih vrijednosti do boja, linija i oblika korištenih u izradi ilustracija. Opisani likovni elementi povezat će se s njihovim utjecajem na emocionalni doživljaj djeteta.

U radu će se analizirati i fizičke karakteristike slikovnice po Sipeu i Šišnoviću. Između ostalog, promatrat će se naslovnica slikovnice, njezine korice, oblik te format. Uzimajući u obzir kako fizičke tako i književne vrijednosti slikovnice, dotaknut će se tema kriterija procjene odgojno-obrazovne vrijednosti slikovnice.

Dolazi se do zaključka da je važnost problemskih slikovnica u dječjem odrastanju neprocjenjiva bez obzira čita li ih netko djetetu ili ih ono samo čita. Slikovnica Ranie Zagher nije izuzetak.

Šaljivim ilustracijama i zanimljivim tekstom djeca se lako mogu povezati s glavnim likom slikovnice i poistovjetiti s njegovim problemom. Dobrobit problemske slikovnice je višestruka, u njoj dijete može spoznati da se poput druge djece bori s mnogim sličnim problemima, također može saznati rješenje za svoj problem ili kome se obratiti u slučaju da ga nešto muči.

Ključne riječi: problemska slikovnica, Rania Zaghir, jezični diskurs, slikovni diskurs

ABSTRACT

The paper was written as an overall analysis of Rania Zagher's problematic picture book, "The Boy's Problem UHUH". The analysis of the picture book will be approached holistically; every part of it will be analyzed, from the shape of the picture book itself and its covers to its literary and artistic content. At the very beginning, the definition of a picture book and the views of different theorists on the relationship between its two discourses, linguistic and pictorial, will be explained in more detail. Then it will be specified what a problem picture book is and how it can be used in working with children.

The central part of the work will begin with the presentation of the author of the picture book "The Boy's Problem UHUH" Rania Zagher. Through the description of her upbringing, education and active literary work, a brief insight into Zaghira's activity in the field of Lebanese literature and her oeuvre will be given. The following is a concrete analysis of her problematic picture book "The Boy's Problem UHUH". By studying what forms and functions picture books can be divided into, Zagher's picture book will fall into those categories. The division of picture books according to the amount of text by Čudina-Obradović, according to the age of the reader for whom it is intended, the division according to the type of function of the picture book by Peter Čačak, and according to its subject matter will be taken into consideration.

Then follows the treatment of the theme of the picture book, i.e. its problem - weaning children from defecating in their underpants and getting them used to going to the toilet. The paper will also touch on the pedagogical aspect of the picture book, more specifically, it will analyze Zagher's approach to the treatment of this slightly taboo topic and how she presented to children in a humorous way what troubles them.

Below is an analysis of the picture book with regard to the relationship between the text and the illustrations, such as the layout of the illustrations on the page, the amount and position of the text, etc. Also, the verbal discourse of the picture book will be analyzed in more detail, which includes the analysis of the narrator, the tone and language in which the text is written, etc. This is followed by a detailed analysis of the pictorial discourse of the picture book, that includes an analysis of every aspect of the illustrations, from their artistic values to the colors, lines and shapes used in the creation of the illustrations. The described artistic elements will be connected with their influence on the emotional experience of the child.

The paper will also analyze the physical characteristics of the picture book according to Sipe and Šišnović. Among other things, the cover of the picture book, its cover, shape and format

will be observed. Taking into account both the physical and literary values of the picture book, the topic of criteria for assessing the educational value of the picture book will be touched upon.

The conclusion is reached that the importance of problem picture books in children's development is invaluable, regardless of whether someone reads them to the child or he reads them himself. Rania Zaghir's picture book is no exception. With humorous illustrations and interesting text, children can easily relate to the main character of the picture book and identify with his problem. The benefit of the problem picture book is multifaceted, in it the child can learn that other children struggle with the same or similar problems, they can also find out the solution to their problem or who to turn to in case something bothers them.

Keywords: problem picture book, Rania Zaghir, linguistic discourse, pictorial discourse

1. UVOD

Rania Zaghir poznata je libanonska književnica za djecu koja svojim radom i djelima pokušava osnažiti mlade arapske čitatelje i pružiti im pojednostavljen uvid u svijet koji ih okružuje. Zaghir u svojem opusu broji i nekoliko problemskih slikovnica, a jedna od njih je i „Dječakov problem UHUH“. Problemske slikovnice pomažu djeci razumjeti problemske situacije u kojima se možda nalaze, a mogu obrađivati različite teme iz svakodnevnog života poput zdravlja, higijenskih navika, prijateljstva, odnosa u obitelji, osjećaja i mnoge druge teme s kojima se djeca susreću (Čičko, 2006).

U radu će se analizirati pedagoška perspektiva slikovnice. Točnije, sagledat će se Zaghirin pristup ovoj tabu temi, temi navikavanja djeteta na obavljanje nužde na zahodskoj školjci. Također, proučavajući ilustracije i ton kojim je slikovnica pisana, analizirat će se način na koji je Rania Zaghir prezentirala čitateljima, odnosno djeci, njima pomalo neugodan problem, a s kojom se svi susreću u jednom stadiju odrastanja. Poblje će se objasniti i dobrobiti problemskih slikovnica općenito i kako se mogu primjenjivati prilikom rada s djecom.

Osim pedagoškog aspekta, u radu će obraditi i fizičke karakteristike slikovnice. Poblje će se objasniti važnost dimenzije slikovnice, čvrstoće njezinih korica i stranica te broja stranica.

Budući da spajaju ilustracije i književni tekst, slikovnice se smatraju posebnom književno-umjetničkom vrstom. Analizom ilustracija u slikovnici i njihovom usporedbom s rečenim u tekstu može se primijetiti kakav su pristup, odnosno odnos imali likovni umjetnik i autor u izradi slikovnice. Kako bi priča bila koherentna autorski par, kojeg čine likovni umjetnik i autor priče, mora sačuvati određene sastavnice priče konstantnima, primjerice likovi koji se pojavljuju u tekstu slikovnice prikazani su kroz ilustracije (Narančić Kovač, 2015). Stoga će se u radu posebna pažnja pridati analizi kako jezičnog tako i slikovnog diskursa ove jedinstvene slikovnice te suodnosu i rasporedu slike i teksta na stranicama.

U izboru slikovnica velika važnost pridaje se njihovoj kvaliteti. Kako bi slikovnica bila primjerena djeci treba sadržavati odgojno-obrazovne vrijednosti te zadovoljavati određene umjetničko-pedagoške kriterije. Više autora je navelo bitne stavke za prosudbu je li neka slikovnica kvalitetna ili nije. Vodeći se tim kriterijima analizirat će se vrijednost i kvaliteta Zaghirine slikovnice.

2. SLIKOVNICA

2.1. ŠTO JE SLIKOVNICA

Slikovnica je knjiga sa slikama namijenjena djeci. Najčešće sadrži kratki tekst u službi razumijevanja slika, no postoje i slikovnice bez teksta. Samim svojim dizajnom i mnoštvom ilustracija prigodna je i za najmlađu djecu, budući da mlađa djeca prvo zapažaju sliku pa tek poslije tekst i govor. Slikovnice potiču kod djece razmišljanje, uočavanje i verbalno izražavanje. Također, imaju znatni utjecaj na emocionalni razvoj djeteta te utječu na usvajanje estetskih stavova. Sadržaj slikovnice trebao bi biti jednostavan i prilagođen dječjem uzrastu. Kvalitetna slikovnica trebala bi poštivati estetske i odgojno-obrazovne kriterije. Može se pronaći više vrsta slikovnica, primjerice postoje dvodimenzionalne, trodimenzionalne slikovnice, slikovnice sa zvučnim afektima i mnoge druge („Slikovnica“, 2021).

Zalar (2009) ističe svrhu slikovnice, napominjući da je slikovnica medij putem kojeg djeca upoznaju i otkrivaju svijet, pomoću nje razvijaju govor, bogate svoj rječnik te šire spoznajni svijet, slikovnica u njima budi emocije i zadovoljstvo.

Narančić Kovač (2015) razmatra slikovnicu kao pripovjedno djelo, odnosno kao zasebnu vrstu umjetnosti te za suvremenu slikovnicu određuje nekoliko stavki, između ostalog to su trodimenzionalnost, vizualno-verbalni diskurs, specifično čitateljstvo, relativno mali broj stranica te interaktivnost. Schwarcz (1991; prema Narančić Kovač 2015) ističe kako je slikovnica proizvela novi tip osobe: autora, odnosno umjetnika koji uz priču stvara i sliku. Također, naglašava kako ta činjenica obavezuje autora i likovnog umjetnika, takozvani autorski par, da pristupe slikovnici kao jedinstvenom djelu prilikom njene izrade.

2.2. SUODNOS TEKSTA I ILUSTRACIJE

Uzimajući u obzir „dvostruki diskurs, vizualni i verbalni, kao jedno od temeljnih obilježja suvremene slikovnice“ (Anić, 2017) mnogi su se autori zapitali radi li se tu o jednoj ili više priča u sklopu jedne slikovnice. Pričaju li ilustracije jednu, a tekst slikovnice drugu priču. Takav se stav najčešće pojavljuje u analiziranju slikovnica u kojima dolazi do razilaženja osobina i perspektiva vizualnog i verbalnog pripovjedača, odnosno kada vizualni i verbalni diskurs predstavljaju različita pripovjedna gledišta. No, istraživanja i analiza takvih slikovnica pokazala su da ukoliko različite perspektive vizualnog i verbalnog diskursa ne narušavaju koherenciju slikovnice, radi se o jednoj priči. Kako bi priča bila koherentna bitno je da su barem neke sastavnice priče konstantne, primjerice likovi u slikovnici, vrijeme ili mjesto radnje, pa su

utoliko zajedničke obama diskursima. Pojedine razlike u sastavnicama građe između diskursa ne znači da se radi o više priča, već se tako dva diskursa nadopunjavaju (Narančić Kovač, 2015).

Na temelju provedenog istraživanja, Narančić Kovač (2015) zaključuje kako svaki diskurs ima svog pripovjedača koji vrši izbor i organizaciju pripovjednih informacija za svoj diskurs, verbalni, odnosno slikovni. Dva se diskursa međusobno nadopunjavaju, ali se ne spajaju u jedan cjelovit diskurs te tako pripovjedači ostaju zasebni. Ova činjenica stoga potvrđuje da slikovnica sadrži dva pripovjedača i jednu priču.

Naime, niti jedna od komponenta slikovnice, tekst ili slika, ne bi smjela biti podložna onoj drugoj. Nije zamišljeno da jedna komponenta služi drugoj, već su obje komponente jednako vrijedne i zauzimaju jednako važnu ulogu u slikovnici (Vukorepa, 2019).

2.3. DVA DISKURSA SLIKOVNICE

Kao što je ranije navedeno, slikovnicu čine njena dva dijela, jezični i slikovni diskurs. Dva su diskursa grafički odvojena te se razlikuju svojim obilježjima. S jedne strane, jezični diskurs slikovnice je relativno kratak i jednostavan te je najčešće linearan i sekvencijalan. S druge strane, slikovni diskurs predstavlja složeni, dvodimenzionalni, mnogostruki i višeglasni svijet (Narančić Kovač, 2015). Odnosno, kako Wolfgang Wildgen (2007; prema Narančić Kovač, 2015) drži da se dvodimenzionalnost slike suprotstavlja jednodimenzionalnosti otisnutog teksta. Može se zaključiti kako zajedno, slikovni i jezični diskurs, tvore složenu *pripovijed*.

2.4. PROBLEMSKA SLIKOVNICA

Zalar (2002) naglašava kako suvremene dječje knjige, a posebice suvremene slikovnice, otvaraju mnoštvo djeci poznatih životnih tema, poput iskustva u obitelji i školi. Naime, knjige za najmlađe ne ograničavaju se samo na lijepe i pozitivne događaje i iskustva, već se otvaraju životu u cijelosti te se trude obuhvatiti njegovu puninu. S vremenom se sve više razvijaju problemske slikovnice u kojima ne postoji tabu tema. Isto tako, Zalar (2002) smatra da se svaka dobra i kvalitetna slikovnica može razmatrati kao problemska, pošto svaka slikovnica sadrži zanimljiva životna pitanja, bez obzira kada je nastala.

Definicija problemske slikovnice prema Heli Čičko (2006, str. 2) je ta da je problemska slikovnica “slikovnica koja se bavi problemskim situacijama u životu djeteta, vezana uz

djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje, te uz odnose u obitelji i društvu.” Čičko (2000) navodi kako problemske slikovnice prikazuju svakodnevni život te međuljudske odnose, kako u društvu, tako i u obitelji, s djetetom u središtu zanimanja. Problemske slikovnice pomažu djeci, ali i roditeljima, uočavati problemske situacije u njihovom životu. Uočavanje sličnosti iz vlastitog života s događajima iz života likova u slikovnici olakšava nam doživljaj određenog problema ili osjećaja, jer znamo da se i drugi katkad tako osjećaju. Čičko (2000) tvrdi kako moderne slikovnice nastoje približiti svakodnevicu i stvaran život djeci te pritom razbijaju granice tabu-tema. Ujedno, Čičko (2000) naglašava kako niti jedna životna situacija ne bi trebala biti toliko neobična i neugodna da se o njoj ne može raspravljati te obrađivati kroz priču i sliku u slikovnici.

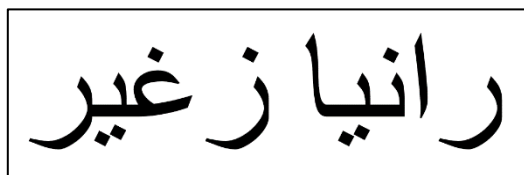
Problemske slikovnice se vrlo često primjenjuju za potrebe biblioterapije. Skočić Mihić i Klarić (2014) navode kako je biblioterapija postupak kojeg koriste mnogi profesionalci koji se bave djecom, ali i odraslima. Ona nudi pomoć u savladavanju svakidašnjih događaja i situacija u našim životima, odnosno u okruženju u kojem se nalazimo. Različite priče koje se nalaze u slikovnicama, one vesele i one tužne, imaju terapijski učinak, odnosno ozdravljajući potencijal. Problemske slikovnice uglavnom tematiziraju određenu životnu situaciju i prikazuju djeci da se i drugi bore sa sličnim ili istim problemima kao i oni (Skočić Mihić i Klarić, 2014).

3. ANALIZA SLIKOVNICE „Dječakov problem UHUH“

3.1. O AUTORICI

Rania Zagher, libanonska spisateljica i izdavačica knjiga za djecu, rođena je 23. srpnja 1977. u Bejrutu, Libanon. Na slici 1 prikazano je kako se autoričino ime i prezime piše na arapskom pismu. U dobi od deset godina, Rania i njena obitelj bili su prisiljeni preseliti se u Siriju zbog građanskog

Slika 1.
Rania Zagher

rata u Libanonu. Unatoč ratu koji se odvijao za vrijeme njenog odrastanja, Zagher svoje djetinjstvo opisuje kao sretno („Rania Zagher“, bez dat.). Zagher je visokoškolsko obrazovanje započela na Libanonskom američkom sveučilištu gdje je stekla naziv prvostupnice na području komunikacijske umjetnosti. Svoje obrazovanje nastavlja na Američkom sveučilištu u Bejrutu, gdje je 2004. magistrirala edukacijsku psihologiju (Lebanese American University“, bez dat.).

Osim vrhunske spisateljice, Zaghir je i vlasnica i upraviteljica izdavačke kuće Al-Khayyat Al-Saghir (Mali krojač). Izdavačku kuću za dječje knjige, Zaghir je osnovala 2007. godine. Između ostalog, Zaghir je i potpredsjednica Udruge nakladnika dječje knjige, osnivačica nacionalne dobrotvorne udruge za knjige „Knjižnice nade“ te suosnivačica i koordinatorica Međunarodne konferencije o dječjoj književnosti „Kakva priča!“ („Al Khayyat Al Saghir“, bez dat.). Također, Zaghir ima svoj YouTube kanal na kojem objavljuje seriju videozapisa pod nazivom „Plavi kauč“. Kroz niz videozapisa Zaghir čita svoje slikovnice na plavom dvosjedu. Njezino čitanje na arapskom jeziku prate umetnute animacije koje slijede radnju slikovnice i olakšavaju praćenje priče najmlađim gledateljima.

Usprkos ratu i stalnim nemirima koji još uvijek vladaju Libanom Rania Zaghir ga nije napustila, već i dalje aktivno djeluje i pridonosi u vidu dječje književnosti u Libanonu. Rania Zaghir je svoj rad temeljila i usmjeravala prema mladim arapskim čitateljima, kako bi im pomogla u razumijevanju vlastitog djetinjstva, a istovremeno i velikih promjena koje se događaju u svijetu („Al Khayyat Al Saghir“, bez dat.). Zaghirin jedinstveni stil pisanja djeci daje potrebno znanje koje će ih voditi u novom, modernom svijetu, a sve to spaja pametnim i promišljenim jezikom s kojim se obraća djeci. U Zaghirininim slikovnicama mogu se pronaći svakakvi zanimljivi likovi: muški, ženski pa čak i vanzemaljci, a takav raznolik skup likova omogućuje djeci da se pronađu u Zaghirininim pričama. Njezine zanimljive slikovnice bogate su šarenim i jarkim bojama, a u izradi ilustracija najčešće se koristi suvremeni pristup koji je istovremeno apstraktan, a opet blizak djeci. Slikovnice su ilustrirane korištenjem različitih likovnih tehnika i njihovih kombinacija, poput kolaža, pastela, digitalnih ilustracija te 3D likova izrađenih od glinamola.

BIBLIOGRAFIJA:

- Zaghir, R. (2018). Fikreyyeh. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zaghir, R. (2016). Al-implaq al-implaq : yughanni : "sanah hulwah ya salata". Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zaghir, R. (2016). Khkhkh, Kuttab Laysa An Harf Al Khaa (Dječakov problem UHUH). Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zaghir, R. (2015). Al-Khayyat Al Saghir. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zaghir, R. (2014). Haltabees, Ashaar Min Sumsum Wa Khayrat. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zaghir, R. (2010). Haltabiss haltabiss. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.

- Zahir, R. (2010). Man lahasa qarn al-booza (Who ate my ice cream). Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2009). Limatha Amtarat Al Samaa Koursa wa Waraq Inab. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2009). Sissi malaket talbasu kharufan wa dudatayn (Sisi and the seasons). Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2007). Lamma Ballat El Bahr. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2005). Sabbat Ayyam Fi Olbat Alwan. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2004). Hal Raaita Ahroufi. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir.
- Zahir, R. (2001). Akhi Al Sagheer. Beirut: Al-Khayyat Al-Saghir

i druge Zahirine slikovnice na arapskom jeziku.

3.2. TIP I FUNKCIJE SLIKOVNICE

Čudina-Obradović (2002) razlikuje dva tipa slikovnice. Prvi tip slikovnica, ujedno i mnogo zastupljeniji, predstavlja kratku priču posebno raspoređenog teksta i obogaćenu ilustracijama. Jezik takvih slikovnica je bogatiji i malo zahtjevniji od djetetovih govornih sposobnosti te su stoga prikladne za razvijanje govora i mašte. Drugi tip slikovnica karakteriziraju jednostavni prizori koji su najčešće opisani jednom do dvije kratke i jasne rečenice. Nadalje, Čudina-Obradović navodi kako je takav tip slikovnica predviđen za zajedničko čitanje djeteta i odrasle osobe te da su one korisne za uspostavljanje predčitačkih vještina kod djece.

Slikovnica Ranije Zagir, „Dječakov problem UHUH“, pripada drugom tipu slikovnica gledajući kriterije koje je predstavila Čudina-Obradović. Naime, svaka stranica slikovnice sadrži ilustraciju koja prikazuje jedan do dva pojma, odnosno dječaka i UHUH i njihov međuodnos, a ne zamara se nepotrebnom okolinom i pozadinom.

Slikovnice se po svoj složenosti i obujmu teksta razlikuju pa tako postoje slikovnice namijenjene djeci najmlađeg uzrasta pa sve do slikovnica za odrasle. Slikovnice primjerene djeci u dobi od treće i četvrte godine života postupno postaju složenije. Takve slikovnice sadrže nešto jednostavnije zaplete koji su bliski djetetovom životnom iskustvu, primjerice događanja u okolini, život ljudi i djece, priče o životinjama i slično (Stričević, 2006). Stričević (2006) napominje kako djecu te dobi počinju zanimati priče koje prikazuju odabir različitih pristupa u određenim situacijama te počinju uočavati razliku između onog što je poželjno i onog što je

nepoželjno, isto tako počinju razlikovati dobro od lošeg. Čudina-Obradović (2002) navodi kako djecu oko pete godine života počinju zanimati sve složeniji likovni sadržaji, uživaju promatrati bogate ilustracije i otkrivati odnose među likovima. Djecu predškolske dobi počinju zanimati složenije priče s tematikom ljudi i prirode (Stričević, 2006).

Zaghirina slikovnica obrađuje djeci poznatu životnu situaciju, s kojom se većina može poistovjetiti, te sadrži pomalo ekspresionističke/apstraktne ilustracije. Stoga, s obzirom na tematiku koju obrađuje, tip ilustracija, količinu teksta i broj stranica, slikovnica „Dječakov problem UHUH“ mogla bi se svrstati u slikovnice primjerene djeci uzrasta od četiri do šest godina, odnosno za djecu srednje vrtićke i predškolske dobi. Naravno, dobne granice nisu čvrsto određene, budući da se djeca razlikuju kako u svakodnevnom životnom iskustvu, tako i u čitalačkom iskustvu te imaju različite interese.

Slikovnica je uobičajeno prva knjiga s kojom djeca dolaze u susret te ona na njih ima mnogo utjecaja. Uz zabavnu i odgojnu ulogu, slikovnica i obrazuje veliki broj djece obrađujući različite životne teme te im tako pomaže otkrivati svijet u kojem se nalaze (Šišnović, 2011). Peter Čačko (2000) navodi neke od funkcija slikovnica, između ostalih to su informacijsko-odgojna, zabavna, spoznajna, estetska i iskustvena funkcija.

Najistaknutija funkcija u slikovnici „Dječakov problem UHUH“ je informacijsko-odgojna funkcija. Čačko (2000) tvrdi da slikovnice s izraženom informacijsko-odgojnom funkcijom omogućuju djeci odgovore na mnoga njihova pitanja koja postavljaju sebi ili roditeljima. Također, takve slikovnice mogu odgovoriti i na djetetove probleme kojih možda nije bilo ni svjesno. Slikovnica „Dječakov problem UHUH“ jasno prikazuje i daje odgovor na to kako se dječak iz slikovnice riješio svog problema, problema „UHUH“, koji ga je stalno pratio. Takvi i slični savjeti koji izviru iz problemskih slikovnica idealan su pokazatelj djeci da je knjiga izvor znanja. Pomoću slikovnica djeca uče kvalificirati probleme, lakše objašnjavaju što osjećaju te bolje razumiju promjene.

3.3. TEMATIKA SLIKOVNICE

Djelo Ranie Zaghir „Dječakov problem UHUH“ pripada književnoj vrsti slikovnice, točnije problemskoj slikovnici. Tematski, prema popisu tematika problemskih slikovnica Knjižnice grada Zagreba, ova slikovnica pripada tematici kulturno-higijenskih navika, jer obrađuje temu učenja odlaska na zahod, odnosno privikavanja na noćnu posudu („Knjižnice grada Zagreba“, bez dat.).

Antonija Huljev (2019) u svom radu ističe kako se slikovnice žanrovski mogu podijeliti na slikovnice sa savjetima za odrasle, obrazovne slikovnice te slikovnice sa simboličkim, animalističkim i pustolovnim pričama. Slikovnica „Dječakov problem UHUH“ pripada u žanr obrazovnih slikovnica jer tematizira učenje odlaska na kahlicu, odnosno zahod. Osim problema s obavljanjem nužde, slikovnica problematizira i usamljenost, budući da je dječak ostao sam nakon što su ga svi prijatelji napustili zbog njegovog problema UHUH-a. Gubitak prijatelja zbog UHUH-a može se povezati s time da je dječak neugodno mirisao, obavljajući nuždu u gaće i sl.

3.4. RAZRADA TEME

Na početku slikovnice upoznajemo se s dječakom i njegovim problemom UHUH-om. UHUH je pratio dječaka gdje god je išao, u učionicu, na igralište, spuštali su se zajedno niz tobogan, UHUH je plivao s dječakom u bazenu i nikad ga nije puštao na miru. Dječak je ostao bez svojih prijatelja, jer su svi bježali od njega čim bi ugledali UHUH-a. Saznajemo na koje sve načine se dječak pokušao riješiti UHUH-a. Dječak je zakopao UHUH-a u zemlju, ali ga je neko štene iskopalo, stavio je UHUH-a u čašu i poslužio ga s čokoladom, no nitko ga nije htio jesti. Dječak je pokušao nacrtati sliku pomoću UHUH-a, ali nitko ju nije htio kupiti. Svi pokušaji su bili uzaludni, UHUH je uporno govorio dječaku da će zauvijek ostati s njime. Dječak je potom zatražio pomoć svoje obitelji, no svi pokušaji su opet bili bezuspješni. Dječak je puno razmišljao i napokon se dosjetio nove ideje kako se riješiti UHUH-a. Odlučio je napraviti tulum u čast UHUH-a te mu je dao pozivnicu. Tulum će se odvijati u zahodu za goste. Dječak je UHUH-u dao kupaće gaćice na dar te ga je zatražio da zaroni u zahodsku školjku. Kada je UHUH skočio u zahodsku školjku, dječak je brzo pritisnuo tipku vodokotlića. Voda je brzo progutala UHUH-a i on je nestao. Dječak ubrzo osjeti olakšanje te sada više nema briga. Konačno je naučio kako se riješiti UHUH-a.

Može se zaključiti kako nas kroz priču prati linearna radnja kojom se na kraju razrješuje nastala problemska situacija. Odnosno, dječak se uspješno rješava svog problema s početka priče. Cjelokupna tematika kojom se slikovnica bavi edukativnog je karaktera i nosi poruku kako nijedan problem nije nerješiv, ako se naravno odlučimo suočiti s tim problemom.

3.5. PEDAGOŠKA PERSPEKTIVA

Kontekst iz kojeg dječja književnost crpi značenja najčešće je sama zbilja, odnosno svakodnevnica djece (Narančić Kovač i Zalar, 2015). Isto tako i Zahirina slikovnica crpi zbiljsku problemsku situaciju s kojom se sva djeca susreću tijekom odrastanja - problem s privikavanjem na obavljanjem nužde na zahodskoj školjci. Slikovnica se, poput drugih problemskih slikovnica, aktualizira kao terapijska priča jer se sva djeca s istim problemom mogu poistovjetiti s dječakom iz slikovnice.

Terapijske priče, pa tako i problemske slikovnice, često imaju skrivene poruke kojima izravnije i lakše stižu do djece i do problema koji ih muče (Skočić Mihić i Klarić, 2014). Rania Zahir je na diskretan način obradila ovu pomalo neugodnu temu, namjerno ni u jednom trenutku ne spominjući da je dječakov problem zapravo problem obavljanja nužde u kahlicu. Autorica na zanimljiv i duhovit način prikazuje sve pokušaje koje je dječak isprobao kako bi se riješio svog problema UHUH-a, a sve to prate jednako duhovite ilustracije. Dječakova zanimljiva rješenja unose humor i razbijaju neugodnu temu, prikazuju da ni jedan problem nije nerješiv.

Isto tako, ilustratori slikovnice „Dječakov problem UHUH“, Eli Abu Džauda i Michael Antakly su na apstraktni način prikazali UHUH-a, koji bi trebao predstavljati izmet. Ilustratori su predočili UHUH-a služeći se trima crnim krugovima i crvenim jezikom koji najvjerojatnije predstavlja dječakovo debelo crijevo. Na taj su način djeci približi ono što im je strano i nepoznato.

Slikovnica poistovjećuje dosadnog UHUH-a, koji ne da mira dječaku, s izmetom koje je stalno u našem probavnom sustavu, no djeca ga doživljavaju drugačije nego odrasli. Djeca ga doživljavaju kao stranca u svom tijelu, kojeg se teško riješiti. Kako bi se pojačao doživljaj tog stranca u našem tijelu, djeci nečeg nepoznatog, UHUH je vrlo apstraktno prikazan te zato pomalo nalikuje na izvanzemaljca.

Slikovnicu i problem UHUH može se sagledati i iz drugog kuta pa tako dječakov problem UHUH može predstavljati i neki drugi problem koji djecu muči. Naročito zbog svog nedorečenog i neobičnog izgleda, problem UHUH djeca mogu poistovjetiti s drugim manjim ili većim problemima iz svakodnevnog života. Primjerice, UHUH svojim upornim pojavljivanjem, dosađivanjem dječaku i samim time što nikada ne pušta dječaka na miru može aludirati na nasilnika s kojim su se djeca možda sreća u vrtiću ili školi. Naime, poanta priče, odnosno slikovnice ostaje ista, a to je da se trebamo suočiti s onim što nas smeta i ne odustati

ako nam iz prve ne uspije zamisao. Dok ustrajnost donosi uspješan rezultat, bijeg od problema i ignoriranje ne rješavaju potencijalni problem koji imamo.

3.6. ODNOS TEKSTA I SLIKE

U nastavku ću analizirati odnos dvaju diskursa slikovnice, jezičnog i slikovnog, s obzirom kako su slika i tekst spojeni, odnosno ukomponirani u dizajn same slikovnice.

U slikovnici Ranie Zahir tekstualni i vizualni diskurs smješten je na 26 stranica, odnosno 13 dvostranica. U slikovnici „Dječakov problem UHUH“ jedan slikovni prikaz "zaprema dvije stranice, tj. format rastvorene slikovnice" (Batinić i Majhut, 2017, str. 224). Drugim riječima, jedna slikovna ploha zauzima jednu dvostranicu. Pritom se ilustracije protežu od ruba do ruba stranice, a tekst je otisnut preko slike.

Samim pogledom na stranice slikovnice može se uočiti međudnos ilustracija i teksta. Jezični diskurs u slikovnici pojavljuje se na dva jezika, hrvatskom i arapskom, odnosno na dvama pismima, arapskom pismu i latinici. Dok je prijevod teksta jasnije prostorno odvojen od ilustracija, originalni tekst, na arapskom jeziku, uklapa se u samu ilustraciju. Primjerice, originalni tekst slikovnice katkad uokviruje i prati određeni dio ilustracije te se pojavljuje tiskan okomito na papir, budući da se i pojedine ilustracije također pojavljuju u okomitom položaju. Tekst na arapskom prati dinamiku ilustracija na svakoj dvostranici pa se tako pojavljuje u različitoj veličini fonta, pojavljuje se u crnoj i bijeloj boji te je katkad napisan pravilno, odnosno vodoravno, a nekad jednostavno „pluta“ na stranici u funkciji nadopunjavanja ilustracije. S druge strane, jezični diskurs na hrvatskom, striktnijeg je položaja te je jasnije odvojen od slikovnog diskursa. Prijevod se najčešće pojavljuje u lijevom rubu lijeve i desne stranice. Tekst na hrvatskom uvijek je iste veličine fonta, tiskan vodoravno i u crnoj boji, tek se na pojedinim stranicama pojavljuje u svijetloj boji, primjerice kada je pozadina ilustracije previše tamna da bi se tekst vidio. Također, zanimljivo je napomenuti da se slikovnica čita s desna na lijevo, odnosno hrvatski prijevod prati arapski original.

Raspored pojavljivanja tekstualnog diskursa na stranicama slikovnice varira. Kako originalni tekst, tako i prijevod slikovnice najčešće se pojavljuju na obim stranicama, lijevoj i desnoj, iste dvostranice, dok je tek na pojedinim dvostranicama, tekst zastupljen samo na jednoj od stranica. Sam obujam teksta kojeg donosi jezični pripovjedač, odnosno Rania Zahir, varira. Kao što je navedeno obujam teksta se mijenja od jedne do druge stranice pa se tako tekst nalazi u spektru od jedne do maksimalno tri rečenice po stranici. S obzirom na količinu teksta, koji se

pojavlja u dva idioma, te promatrajući veličinu ilustracija, možemo reći da su jezični i slikovni diskurs u ravnopravnom odnosu.

3.7. VERBALNI DISKURS

Tekst koji se nalazi u slikovnicama mora odgovarati dječjoj dobi, odnosno mora biti u potpunosti jezično ispravan, jednostavan te sadržavati literarne vrijednosti. Isto tako, kako bi tekst bio u skladu s djetetovim razumijevanjem, mora biti zanimljiv, duhovit, maštovit, ali i smislen (Šišnović, 2011.) Nadalje, Šišnović (2011.) napominje kako bi tekst koji je namijenjen najmlađoj djeci trebao biti većeg fonta i jednostavnijeg oblika, pa će se, kako djeca budu rasla, veličina slova postepeno smanjivati do veličine slova u početnicama, a povećavat će se opseg teksta u slikovnici.

Promatrajući verbalni diskurs možemo uočiti da Zaghirina slikovnica sadrži jednostavan verbalni izraz. Rečenice su jednostavno proširene bez puno pridjeva i bespotrebnog opisivanja, a takav način pisanja je djeci najbliži jer se i ona sama tako izražavaju. Tekst u slikovnici napisan je u prozi, odnosno oblikovan je u jednostavne i kratke rečenice. Glagolsko vrijeme korišteno u slikovnici je prezent. Jezik kojim se Zaghir služila u pisanju slikovnice je pravilan, jasan i književan te je tako primjeren djeci kojoj je namijenjena slikovnica. Slikovnica je grafo-stilistički obilježena Zaghirinim jedinstvenim, a opet jednostavnim apstraktnim načinom pisanja. Također, malo teksta na svakoj stranici tjera nas na brzo okretanje stranica kako bi što prije saznali je li se dječak uspio riješiti svog problema i kako.

Tekstualni dio slikovnice ne sadrži monologe ili dijaloge, već samo tekst pripovjedača koji nam prenosi radnju. Može se uočiti da Zaghir koristi pripovjedačku perspektivu u trećem licu, odnosno pripovijeda s pozicije sveznajućeg pripovjedača, što nas upućuje da je pripovjedač objektivan.

3.8. SLIKOVNI DISKURS

3.8.1 Likovna vrijednost ilustracije

Vrlo je bitno je poticati razvoj dječjeg stvaralaštva i estetiku kod djece već od najranije dobi, a to možemo postići nudeći djeci kvalitetne slikovnice koje su sačinjene od likovno vrijednih ilustracija (Brdsko, 2018). Peter Čačko (2000) napominje kako se knjige, pa tako i slikovnice, ne mogu prosuđivati samo prema „književnoj“ vrijednosti, već se trebaju uvažiti i

ilustracije te njihovo djelovanje u cjelini s tekstem. Ilustracije imaju veliki utjecaj na djecu, na njihov estetski doživljaj i razvoj mašte. Peter Čačko napominje kako kad djeca nauče čitati likovna komponenta knjige, odnosno ilustracije, prestaje biti jedini izvor informacija za dijete. Stoga, ilustracije svoju informativnu funkciju zamjenjuju s estetskom funkcijom pa im tako nije primarna zadaća pomoć u razumijevanju teksta, već obogatiti doživljaj čitanja slikovnice. Balić-Šimrak i Narančić Kovač (2011) raspravljaju o estetskoj kvaliteti slikovnice, točnije o likovnoj vrijednosti ilustracija sadržanih u njoj. Naglašavaju važne elemente koje bi kvalitetno ilustrirane slikovnice trebale sadržavati, među kojima su „stilska pročišćenost, harmonija i ritam boja te jedinstvena kompozicija“ (Balić-Šimrak i Narančić Kovač, 2011, str. 11). Naime, autorice ističu kako bi kvalitetna ilustracija, a samim time i slikovnica, trebala sadržavati ravnotežu između forme ilustracije i njenog sadržaja.

U nastavku ću analizirati ilustracije iz slikovnice „Dječakov problem UHUH“ koje su izradili ilustratori Eli Abu Džauda i Michael Antakly. Analizirat ću kojim su se stilovima ilustratori služili pri izradi.

Sama pozadina koja se nalazi iza ilustracija je vrlo jednostavna, najčešće je čini jednobojna ploha. Samo prva dvostranica je bez boje, pa se ispod ilustracija vidi bijeli papir. Pozadina na kojoj se nalaze ilustracije proteže se od ruba do ruba stranice, a tekst je otisnut na njoj. Ilustracije su slobodno raspoređene po pozadini, bez potrebe da budu nužno centralno smještene.

Jedna od podjela ilustracija u slikovnicama je na temelju stila u kojem su ilustracije izrađene pa tako postoji: impresionistički, ekspresionistički, naivni, apstraktni, folklorni, stripovski, romantičarski, realistički te nadrealistički stil (Balić Šimrak i Narančić Kovač, 2011). Ilustracije u slikovnici „Dječakov problem UHUH“ sadrže elemente apstraktnog i naivnog likovnog stila.

Elementi apstraktnog stila vidljivi su u jednostavnom, ali sažetom pristupu koji naglašava različite likovne elemente ilustracije, primjerice njen oblik, formu ili boju. Na primjer, u slikovnici, dječak je prikazan samo pomoću jednostavnih i tankih konstrukcijskih linija tek uz koji obojeni detalj poput očiju, dok je s druge strane UHUH u potpunosti zasićen bojom. Također, prisutni su elementi naivnog stila kojeg karakterizira dvodimenzionalan, plošan slikarski pristup. Ilustracije su obojene punim bojama, odnosno nisu se koristili različiti tonovi, već samo čista, primarna boja. Na takav način obojene ilustracije nemaju sjene ni zaobljenosti pa su u potpunosti dvodimenzionalne. Ilustracije u slikovnici su jednostavne,

minimalističke te imaju vidljive geometrijske elemente poput kruga i kružnice pomoću kojih su prikazani likovi dječaka i UHUH-a.

3.8.2 Utjecaj likovnih elemenata na emocionalni doživljaj

3.8.2.1 *Boja*

Tekstualni dio slikovnice samo je jedan od elemenata slikovnice. Osim teksta, na čitatelja utječu i elementi koji sadrže ilustracije poput boje i linije. Svi ti elementi uveliko pridonose konačnom ugođaju i doživljaju slikovnice. Određeni likovni elementi poput boje doživljavaju se slično u raznim društvima pa se tako svijetle boje poput žute povezuju sa srećom, zelene s mirnoćom i vitalnošću, dok s druge strane hladne boje poput plave najčešće simboliziraju tugu i usamljenost (Sipe, 2001). Također, Sipe (2001) napominje kako na prijenos emocija i ugođaja utječe i korištenje različitih nijansa i tonova te zasićenošću pojedinih pigmenata.

U slikovnici Ranie Zagher može se uočiti kako se boja pozadine mijenja od dvostranice do dvostranice. Izmjenjuju se različite boje pozadine, poput plave, narančaste, ljubičaste i zelene, no prava se napetost postiže pojavljivanjem crnih dvostranica. Crne dvostranice prikazuju ključne trenutke u slikovnici, poput saznanja da je dječak izgubio sve prijatelje zbog svog problema UHUH-a, da se očajno želi riješiti svog problema pa ga pokušava zakopati u zemlju. Dječakov finalni plan kako će se riješiti UHUH-a te sama izvedba tog plana kada je UHUH nestao u zahodskoj školjci, također su prikazane na crnoj pozadini. Naime, zadnja dvostranica je obojena zlatnožutom nijansom što nas upućuje da je slikovnica sretno završila. Pri prikazu glavnih likova slikovnice, ilustratori su se služili kontrastom u stupnju zasićenosti boje kod dječaka i UHUH-a. Dječak je prikazan samo pomoću konstrukcijskih linija, dok mu je većina tijela transparentna s tek nekoliko obojenih detalja poput njegovih očiju i gumbića na majici. S druge strane UHUH-a su ilustratori prikazali poput apstraktnog bića sastavljenog od tri kruga. Tijelo UHUH-a ispunjeno je crnom bojom, dok su mu dijelovi „lica“ ispunjeni žarkim bojama. Kontrast u zasićenosti boja između dječaka i UHUH-a može predstavljati nadmoć i dominaciju koju UHUH ima naspram dječaka.

3.8.2.2 *Linije i oblici*

Na ugođaj slikovnice također mogu utjecati linije koje se koriste prilikom ilustriranja. Fine i tanke linije daju ilustracijama poletan izgled i pridonose bestežinskom dojmu likova. S

druge strane, debele linije definiraju ilustracije i daju dojam težine. Također, pomoću linija se može prikazati kretanja te kontura ili sjena (Doonan, 1993., prema Sipe, 2001). Horizontalnim linijama postiže se osjećaj mirnoće i stabilnosti, vertikalne linije daju osjećaj uzbuđenja i energije, a korištenjem dijagonala najbolje se može prikazati kretanja i dinamičnost (Sipe, 2001). Osim linijama, na čitateljev emocionalni doživljaj može se utjecati korištenjem različitih oblika te načinom njihovog pozicioniranja u ilustracijama. Oblici oštih rubova pridaju ilustraciji osjećaj tjeskobe, dok zakrivljeni, odnosno obli oblici odaju čitatelju dojam sigurnosti (Sipe, 2001). Pozicioniranje ovih oblika te samih likova na stranicama je također vrlo bitan čin. Time se postiže usmjeravanje pažnje čitatelja na ključan dio te se postiže željeni efekt. Pozicioniranje oblika na gornjem dijelu stranice upućuje na slobodu, duhovnost i sreću, dok oblici postavljeni na donjem dijelu stranice izazivaju osjećaj težine, tuge ili prijetnje (Bang, 1991., prema Sipe, 2001).

Kako bi prikazali dječaka ilustratori su se služili tankim crnim linijama, dok većina ostalih ilustracija u slikovnici nije definirana linijom, odnosno ostali predmeti nisu obrubljeni. Unatoč tome što se u slikovnici obrađuje ozbiljnija tema, slikovnica odaje osjećaj sigurnosti. Kako bi se postigao taj ugođaj, ilustratori su se koristili kružnim oblicima u izradi ilustracija. Osim, kao što je već ranije spomenuto, kružnica i krugova od kojih su sastavljeni dječak i UHUH, u slikovnici su prisutni i drugi predmeti kružnog oblika poput šarenih oblacića u kojima se nalazi tekst, oble zahodske daske, toaletnog papira, žarulje i sl.

3.8.2.3 Gustoća elemenata na stranici

Isto tako, ilustracije mogu utjecati na naš emotivni doživljaj gustoćom likova, oblika i ostalih ilustracija na stranici. Ilustracije na kojima je prikazano manje elemenata odišu mirnoćom i tišinom, a stranice ispunjene s mnogo elemenata prenose osjećaj zauzetosti, nemira i konstantnog zujanja (Sipe, 2001).

Eli Abu Džauda i Michael Antakly, ilustratori slikovnice „Dječakov problem UHUH“, također su koristili kompoziciju i raspored likova na stranicama kako bi postigli nemir, odnosno smirenost. Primjerice, na dvostranici u kojoj se prikazuje kako UHUH stalno prati dječaka i ne da mu mira, ilustracija je puna različitih elemenata te se dječak pojavljuje na više pozicija na stranici kako bi dobili dojam gdje ga to sve UHUH prati. Takvom kompozicijom čitatelj se poistovjećuje s dječakom i njegovim nemirom. S druge strane, ilustracija koja prikazuje samo krupni plan dječaka, odiše tugom i samoćom te nam tako prenosi osjećaje dječaka kada je izgubio sve prijatelje.

3.9. FIZIČKE KARAKTERISTIKE SLIKOVNICE

Samim promatranjem slikovnice možemo uočiti puno karakteristika koje slikovnicu čini jedinstvenim književno-umjetničkim djelom. Sipe (2001) u svom radu izjavljuje kako u semiotičkom smislu, svaki segment slikovnice djeluje kao jedan znak koji ima potencijal doprinijeti cjelokupnom značenju knjige. Stoga bi svi elementi dizajna trebali djelovati kao cjelina kako bi se ostvario željeni učinak na čitatelja. Osim ilustracija, na estetski doživljaj djeluje i sama naslovnica slikovnice. Sipe (2001.) navodi kako svi elementi slikovnice koje uočimo prije samog otvaranja i čitanja slikovnice određuju raspoloženje, odnosno ugođaj priče, a mogu nam i nagovijestiti tematiku sadržaja. Isti autor smatra kako je moguće započeti priču već na samim koricama slikovnice, primjerice prikazivanjem prošlosti likova, mjesta i vremena radnje ili upoznavanje s likovima. Isto tako, Sipe (2001) smatra kako dobru i kvalitetnu slikovnicu i njenu priču nadopunjuju njene prednje i stražnje korice.

Prednje korice slikovnice „Dječakov problem UHUH“ prikazuju vizualni izgled likova te nam tako predstavljaju glavne pokretače radnje u slikovnici. Stražnja strana korica ne sadrži ilustraciju, već kratki opis radnje u slikovnici. Obje strane korica slikovnica obojene su tamnoplavom bojom što upućuje na raspoloženje priče koja se nalazi između tih korica.

Mnogi autori naglašavaju važnost fizičkog izgleda slikovnice pa tako Šišnović (2011.) navodi kako djetetova prva slikovnica formatom i materijalom mora biti prilagođena djetetu rane životne dobi. Odnosno, slikovnice bi trebale biti od čvrstog materijala sa stranicama obliha rubova ili s druge strane, napravljene od mekog, savitljivog materijala. Jedno od osnovnih obilježja slikovnice je i njezina veličina. Narančić Kovač (2015) opisuje slikovnice kao male, tanke knjige s najviše 36 stranica. Veličina slikovnice trebala bi biti prilagođena i širini djetetovog vidnog polja te veličini ruku. Zato su najpoželjnije slikovnice za malu djecu dimenzija 15x20 cm ili 20x20 cm. Sve je to bitno uzeti u obzir kako bi se očuvalo zdravlje i sigurnost djeteta te zadovoljilo njegove razvojne potrebe (Šišnović, 2011). Slikovnica autorice Ranie Zaghir srednje je veličine, odnosno dimenzije 22x27 cm, obložena je čvrstim koricama te sadrži 24 stranice.

Doonan (1993; prema Sipe, 2001) navodi kako slikovnice mogu biti napravljene u horizontalnom, odnosno ležećem položaju ili vertikalnom, odnosno stojećem položaju. Isti autor objašnjava kako se slikovnice horizontalnog oblika najčešće koriste kada slikovnica sadrži mnogo ilustracija krajolika i panorama te se takvim oblikom slikovnice pruža objektivniji prikaz svih sudionika radnje. S druge strane, slikovnice vertikalnog oblika koriste se prilikom prikazivanja ljudskog lika izbliza. Vertikalnim slikovnicama povećava se čitateljeva empatija

te se postiže bolja identifikacija s likom (Doonan, 1993; prema Sipe, 2001). Danas se može pronaći mnogo različitih oblika slikovnica, primjerice slikovnice u obliku srca ili cvijeta, u obliku harmonike, mogu biti popraćene zvučnim elementima, taktilnim materijalima, s 3D elementima i s mnogo drugih elemenata. Slikovnica „Dječakov problem UHUH“ napravljena je u pravokutnom obliku i namijenjena je za listanje u horizontalnom, odnosno ležećem položaju.

4. KRITERIJI PROCJENE ODGOJNO-OBRAZOVNE VRIJEDNOSTI SLIKOVNICE

Stvaratelji slikovnice, autori i ilustratori, prilikom izrade slikovnice moraju poštivati određene čimbenike poput svrhe i cilja same slikovnice, njezine funkcije te primjerenost dobi čitatelja kako bi se ostvario potpuni potencijal slikovnice kao knjige za djecu (Martinović, Stričević, 2011). Nadalje, Šišnović (2011) ističe kako slikovnica treba zadovoljiti brojne kriterije kako bismo je smatrali primjerenom dječjem razvoju. Napominje da je izričito bitno da su umjetnička i pedagoška vrijednost slikovnice usklađene, kako bi slikovnica na kraju imala pozitivan utjecaj na razvoj djece rane dobi. Isto tako autorica Kos-Paliska (1997) ističe kako prilikom odabira slikovnice za dijete osim njegove dobi treba uzeti u obzir estetski izgled slikovnice te njenu edukativnu vrijednost. To su dvije vrlo bitne komponente jer njima „razvijamo likovno-estetski senzibilitet i odgajamo pozitivna čuvstva“ kod djece (Kos-Paliska, 1997, str. 88).

U društvu se sve više vidi važnost i utjecaj slikovnica na proces odgoja i obrazovanja djece pa se na tržištu pojavio veliki broj različitih slikovnica. Slikovnica je kompleksno djelo koje se sastoji od više komponenata, stoga autori Martinović i Stričević (2011) napominju da se prilikom procjene kvalitete slikovnice, uz kriterij za procjenu jezika i književnosti, mora se uzeti u obzir i kriteriji za evaluaciju likovne umjetnosti, likovno-tehničke opremljenosti te sama usklađenost knjige, primjerenost dobi djece te kriterij za procjenu obrađenosti teme, ako se radi o problemskoj slikovnici. Isto tako, Šišnović (2011) navodi neke od kriterija kojih se treba držati prilikom procjene odgojno-obrazovne vrijednosti slikovnice. Naime, u obzir se treba uzeti starosna dob djeteta te djetetove perceptivne i receptivne mogućnosti, budući da suvremena pedagogija smatra da dijete posjeduje određenu razinu znanja te da ima svoje interese i sposobnosti. Potrebno je dobro poznavati dijete kako bi mu odabrali slikovnicu primjerenu njegovoj dobi i njegovim interesima (Šišnović, 2011).

Autori Martinović i Stričević (2011) navode još jedan kriterij pomoću kojeg se može prepoznati kvalitetna slikovnica, a to je razina autorske odgovornosti. Naime, imena stručnjaka koja su odgovorni za izradu slikovnice jamče njenu kvalitetu. Stoga, ako na samoj slikovnici nisu istaknuti njeni autori, dovodi se u pitanje podrijetlo slikovnice, a samim time i njena kvaliteta. Halačev (2000) i Čačko (2000) tvrde kako je najbolje da prilikom izrade slikovnice sudjeluje cijeli tim stručnjaka, koji bi uz autora i ilustratora uključivao i psihologa, pedagoga, likovno-tehničkog urednika i lingvistu, kako bi se ispunili svi potrebni kriteriji za izradu kvalitetne slikovnice i zaobišle moguće greške (prema Martinović, Stričević, 2011).

Po kriterijima gore navedenih autora može se procijeniti odgojno-obrazovna te umjetničko-pedagoška vrijednost svih dostupnih slikovnica pa tako i Zagherine slikovnice „Dječakov problem UHUH“. Slikovnica Ranie Zagher primjerena je dobi djece kojoj je namijenjena, odnosno djeci u dobi od treće do četvrte godine starosti i to svojom veličinom, dimenzijama i brojem stranica. Jednako tako, slikovnica svojim pomalo apstraktnim i zanimljivim ilustracijama zadovoljava umjetnički kriterij. Ilustratori Eli Abu Džauda i Michael Antakly na jedinstven način prikazuju ono o čemu priča tekst te tako pobuđuje dječju maštu i razvijaju estetski senzibilitet kod djece. Jezični aspekt je jednako tako zadovoljen, budući da je jezik kojim se autorica služila u pisanju slikovnice književan i jednostavan što je primjereno razumijevanju predškolskog djeteta. Slikovnica „Dječakov problem UHUH“ ima i važnu pedagošku vrijednost. Problematika kojom se bavi slikovnica vrlo je učestala te se o njoj treba govoriti. Rania Zagher to radi na vrlo mudar način i nigdje izravno ne spominje da je dječakov problem obavljanje nužde na zahodskoj školjci, već se to može iščitati između redaka te analizirajući ilustracije. Isto tako, prema kriteriju autorske odgovornosti, može se prepoznati kvaliteta Zagherine slikovnice, a imena autora i ilustratora navedenih na slikovnici to dokazuju.

5. ZAKLJUČAK

Slikovnice, iako male formatom, imaju veliki utjecaj na djecu već od rane dobi, posebice problemske slikovnice. U slikovnicama djeca pronalaze različite poželjne modele ponašanja i identificiraju se s likovima u njima, stoga se djeci treba čitati od najranije dobi. Slikovnice poput „Dječakov problem UHUH“ izravno prenose određene životne situacije, neke od problema s kojim se djeca susreću te im tako pružaju spoznaju da se i druga djeca katkad isto tako osjećaju i prolaze slična iskustva poput njih samih.

U slikovnici je vidljiv obrazovni i informativni aspekt jer djeca čitajući slikovnicu ovog tipa dobivaju informacije kako postupati u takvim i sličnim situacijama. Djeci ubrzo slikovnice postaju sredstvo identifikacije i u njima mogu pronaći „rješenja“ za situacije i probleme koji ih muče, a previše ih je strah ili sram o istima pričati sa svojim roditeljima i prijateljima.

Smatram da je ova slikovnica, poput mnogih drugih problemskih slikovnica, itekako korisna u radu odgajatelja s djecom. Danas se u predškolskim ustanovama nalazi veliki broj međusobno vrlo različite djece, stoga odgojitelj treba upotrebljavati mnogo različitih pristupa kako bi dopro do svakog pojedinog djeteta. Jedan od važnih i vrijednih pristupa bi itekako trebao biti rad s problemskim slikovnicama.

Slikovnica Ranie Zagher na duhoviti način obrađuje djeci neugodnu, ali svima blisku i poznatu temu. Budući da će se svaki mladi roditelj susresti s tim problemom kao nužnim dijelom odrastanja njihovog djeteta, smatram da bi slikovnica poput ove bila dobrodošla pomoć u razgovoru s djetetom. Uz pomoć duhovitog teksta i zanimljivih ilustracija potencijalno neugodna tema učinit će se lakše savladivom.

Budući da je slikovnica među prvim knjigama koje se nude djeci, ona bi u njima trebala potaknuti buduću radost čitanja i zamišljanja alternativnih svjetova. Mišljenja sam da je današnje dijete više nego ikad izloženo digitalnim medijima koji ne prepuštaju mnogo prostora mašti i imaginaciji. Kao budući odgajatelj svakako bih potaknula roditelje te djedove i bake, odnosno osobe koje se skrbe o djetetu, na aktivan pristup u uporabi problemskih slikovnica poput slikovnica Ranie Zagher. Smatram da je djetetu jednostavnije i lakše poistovjetiti se s likom iz slikovnice te se tako približiti svom potencijalnom problemu i njegovom rješenju, umjesto samog razgovora između djeteta i odrasle osobe.

LITERATURA:

1. Al Khayyat Al Saghir (bez dat.) *About Rania Anaelle Zaguir*. Preuzeto: 4.2.2023. s <http://www.khayyatsaghir.net/new-page>
2. Anić, D. (2017). O pripovjednoj slikovnici. *Libri & Liberi: Časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture*, 6 (1): (121-144).
3. Balić Šimrak, A., Narančić Kovač, S. (2011). Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama. *Dijete, vrtić, obitelj*, 66: (10-12).
4. Batinić, Š., Majhut, B. (2017). *Hrvatska slikovnica do 1945*. Zagreb: Hrvatski školski muzej: Učiteljski fakultet u Zagrebu
5. Brdsko, K. (2018). Estetska vrijednost slikovnice [Završni rad, Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu]. Repozitorij Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
6. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 12-16). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
7. Čičko, H. (2000). Dva stoljeća slikovnice. U R. Javor (Ur.) *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 17-19.). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
8. Čičko, H. (2006.). *Čitajmo im od najranije dobi, preporučni popis slikovnica s anotacijama*, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb
9. Čudina-Obrađović, M. *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Huljev, A. (2019). Estetski i odgojni aspekti slikovnica. U V. Majdenić, I. Trtanj, V. Živković Zebec (Ur.) *Dijete i jezik danas - Razvoj pismenost u materinskom i inom jeziku* (str. 207-222). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
11. Knjižnica grada Zagreba. (bez dat.). *Tematski popis problemskih slikovnica*. Preuzeto: 3.3.2023. <https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/knjige-za-djecu-i-mladez/tematski-popis-problemskih-slikovnica/2027>
12. Kos-Paliska, V. (1997). Likovni govor slikovnice. U R. Javor (Ur.) *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi* (str. 88-93). Knjižnica grada Zagreba.
13. Lebanese American University - Whoishe (bez dat.) *Rania Zaghir*. Preuzeto: 6.2.2023. <https://whoissh.lau.edu.lb/expert-profile/rania-zaghir>
14. Martinović, I., Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. *Libellarium*, 4 (1): 39-63

15. Narančić Kovač, Smiljana. (2015). Jedna priča – dva pripovjedača. Slikovnica kao pripovijed. Zagreb: ArTresor naklada.
16. Narančić Kovač, S., Zalar, D. (2015). Intertekstualnost muzejske slikovnice. U Lidija Cvikić, Blaženka Filipan-Žignić, Iva Gruić, Berislav Majhut i Lovorka Zergollern-Miletić (Ur.) Istraživanja paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja (str. 68-80). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
17. Rania Z. (2018). Dječakov problem UHUH. Sandorf.
18. Rania Zagher. (bez dat.). U Wikipedia. Preuzeto 18.2.2023. s https://en.wikipedia.org/wiki/Rania_Zagher
19. Sipe, L.R. (2001). Picturebooks as Aesthetic Objects. *Literacy Teaching and Learning* 6(1): 23-42.
20. Skočić Mihić, S., Klarić, M. (2014). Biblioterapija u inkluzivnoj praksi. *Dijete, vrtić obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. 20(75): 30-31.
21. Slikovnica. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto: 8.2. 2023. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56641>
22. Stričević, I. 2006. Projekt Čitajmo im od najranije dobi. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Preuzeto: 4.3.2023. https://www.hkdrustvo.hr/hr/projekti/citajmo_im_od_najranije_dobi
23. Šišnović, I. (2011). Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice. *Dijete, vrtić, obitelj*, 17 (66): 8-9.
24. Vukorepa, I. (2019). Odabrane slikovnice Grigora Viteza s aspekta odnosa slike i teksta [Završni rad, Učiteljski fakultet sveučilišta u Zagrebu]. Repozitorij Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
25. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2002). Slikovnica i dijete, Kritička i metodička bilježnica 1. Zagreb: Golden marketing.
26. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S., Zalar Z. (2009). Slikovnica i dijete, Kritička i metodička bilježnica 2. Zagreb: Golden marketing.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)